

Бистряков Ігор Костянтинович**Bystryakov Igor,**

д-р екон. наук, проф.,

завідувач відділу методології сталого розвитку,

Інститут демографії та проблем якості життя НАН України,

м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0001-6482-7099

Клиновий Дмитро Віталійович**Klynovyi Dmytro,**

канд. екон. наук, старший наук. співробітник, доцент,

провідний наук. співробітник відділу методології сталого розвитку,

Інститут демографії та проблем якості життя НАН України,

м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0002-3034-8097

Петровська Ірина Олегівна**Petrov`ska Iryna,**

канд. екон. наук, старший наук. співробітник, доцент,

завідувачка кафедри індустрії гостинності та сталого розвитку,

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського,

м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0003-2716-1990

ПАРАДИГМА ПОЛІСУБ'ЄКТНОГО РОБАСТНОГО УПРАВЛІННЯ РЕКОНСТРУКТИВНИМ ПРОСТОРОВИМ РОЗВИТКОМ

Реконструктивний розвиток фахівцями визначається як такий тип розвитку, який полягає у поєднанні докорінної перебудови несучих конструкцій соціально-економічної системи, з відновленням власної ідентичності та господарської суб'єктності України на засадах соціальної справедливості, що може відбуватися як в умовах економічного зростання, так і за нульових і, навіть від'ємних, темпів зростання економіки [1, с. 10].

Для ефективного управління реконструктивним розвитком територіальних утворень в умовах реконструктивного розвитку, доцільним є застосування методології робастного управління, заснованого на застосуванні потужних полісуб'єктних саморегулювальних механізмів забезпечення гомеостазу господарських систем та створенні запасу їх стійкості за рахунок механізмів накопичення та розподілу фінансових ресурсів, відповідно до стратегічних та поточних завдань сталого розвитку, з одночасним відпрацюванням, за допомогою механізмів оперативного фінансового реагування, викликів і загроз порушенню гомеостатичного стану господарської системи.

Сутність механізму робастного управління гомеостазом господарської системи в умовах загроз і ризиків воєнного часу та повоєнного періоду полягає у тому, що в подібних турбулентних і кризових умовах господарювання створюється достатній запас її міцності за рахунок необхідних фінансових накопичень та ефективних каналів спрямування фінансових ресурсів на забезпечення сталого господарювання, а роль регулятора сталості при цьому відіграватиме децентралізована система полісуб'єктного управління територіальними активами, вибудована відповідно до потреб урахування та збалансування інтересів ключових стейкхолдерів господарської діяльності, включаючи органи влади, бізнес-структури, громадські об'єднання і населення.

При цьому сукупність таких стейкхолдерів розглядається у якості полісуб'єктної системи представників за інтересами суспільних груп та окремих індивідів, які формують

внутрішнє та зовнішнє середовище функціонування суб'єктів господарювання, та чії інтереси тим чи іншим чином зачіпаються у процесі реалізації господарської діяльності й мають бути враховані при прийнятті управлінських рішень, що ухвалюються у процесі господарювання, для досягнення системного гомеостазу та дотримання загальної траєкторії сталого розвитку.

У такому розумінні трансформується й саме поняття об'єкту інтересів стейкхолдерів – ним може бути фактично будь-який суб'єкт господарювання чи організація, які не обов'язково належать до підприємницького сектора – а саме: об'єкт інфраструктури, зокрема – заклад освіти, орган публічного управління, громадська організація тощо.

При цьому, з позицій бізнес-екосистемного підходу, базові засади якого розкрито авторами в роботі [2, с. 86-142], вищеперераховані групи стейкхолдерів можна розглядати в якості агентів, дієвих учасників територіальної бізнес-екосистеми, які в системі полісуб'єктного управління, у спосіб постійного взаємного діалогу, через налагоджену, за допомогою сучасних інформаційних технологій, високоефективну систему міжособистісних комунікацій, сприяють пошуку оптимальних, таких, що влаштовують усіх причетних до прийняття рішення осіб, управлінських рішень. При цьому бізнес-екосистеми формуються як ієрархічні, адаптивні та відкриті комунікативно-контентні системи, які функціонують на засадах самоорганізації, масштабованості й стійкості та формують просторову полісуб'єктно-інституціональну систему управління господарюванням в системі держава – регіон – муніципалітет, через відповідні інституції (*рис. 1*).

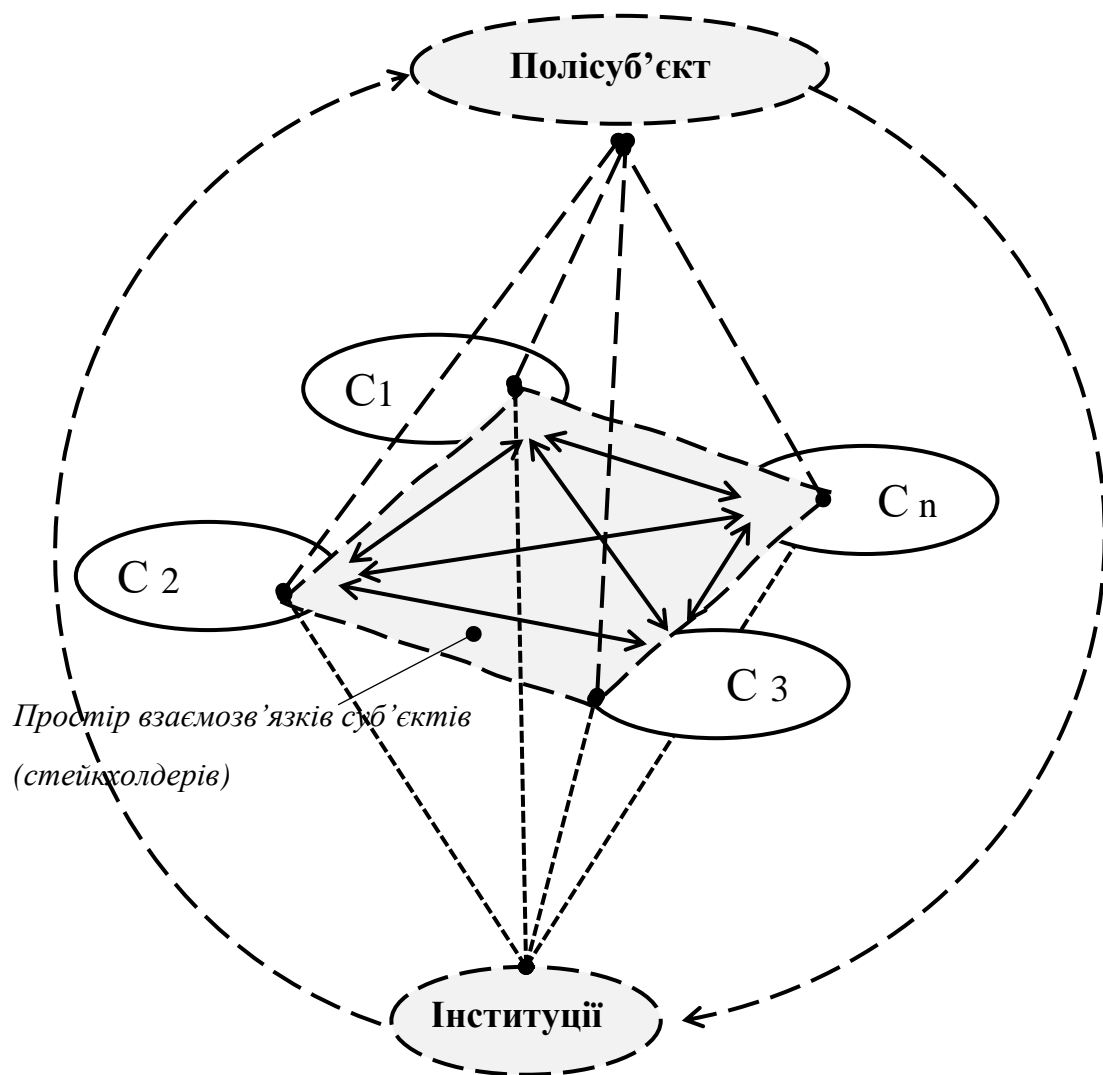

Рис. 1. Схема організації управлінського полісуб'єкта просторового утворення
Джерело: розроблено авторами.

Полісуб'єкт управління територіальним утворенням при цьому розуміється, з позицій психології управління, як динамічна сукупність зацікавлених сторін – таких учасників партнерських відносин, які перебувають у суб'єкт-суб'єктних відносинах будучи поєднаними спільними інтересами й цілями реконструктивного розвитку господарства території. Сутність полісуб'єкта, як певної «колективної особистості», здатної до цілеспрямованої діяльності у напрямі досягнення спільних цілей, знаходить прояв у здатності до творчої активності, усвідомлення системи відносин між суб'єктами, утворення загального смислового простору, а також у здатності перетворювати навколишній світ й себе самого, виступати як цілісний суб'єкт, розбудовуючи суб'єкт-суб'єктні відносини з іншими спільнотами, тобто групами зацікавлених сторін [3, с. 253-254]. Подібний характер управління реконструктивним розвитком вимагає урахування, насамперед, потреб населення, яке об'єктивно виступає головною рушійною силою у такому типі розвитку, формує запити щодо відповіді на виклики військового часу і стає головним партнером публічного сектора, володіючи ініціативою у висуванні, обговоренні, а також, значною мірою – й у фінансуванні та реалізації проектних пропозицій щодо використання активів території.

У парадигмі робастного полісуб'єктного управління роль колективного полісуб'єкта управління господарством вбачається у тому, щоб швидко напрацьовувати, приймати та впроваджувати такі управлінські рішення, які максимально враховують інтереси всіх зацікавлених сторін. Тобто, у даному випадку мова йде, насамперед, про полісуб'єктність управлінської системи – як її здатність швидко і продуктивно напрацьовувати ефективні колективні рішення і здійснювати саморегуляцію реконструктивного розвитку, а сама полісуб'єктна взаємодія розглядається як форма безпосередньої взаємодії різних стейкхолдерів один з одним, яка здатна породжувати їхню взаємну обумовленість, особливий ступінь близькості відносин, найбільш сприятливі умови для розвитку й характеризується особливим типом спільноти – полісуб'єктом, що виступає як колективна особистість-управлінець.

Для забезпечення реконструктивного розвитку господарського простору держави та її регіонів, нами запропоновано полісуб'єктну управлінську модель, яка функціонуватиме на принципах публічно-приватного партнерства, платформної економіки, механізмах форсайт-проектування і майстер-планування просторового розвитку. Органи публічної влади у системі полісуб'єктного управління виступатимуть ініціаторами і організаторами перспективного форсайт-проектування та майстер-планування розвитку територій. Роль бізнес-структур полягатиме в кваліфікованому та професійному використанні наявних ресурсів територій для господарських потреб, безпосередньому управлінні реалізацією проектів, запропонованих у рамках форсайтів та майстер-планів просторового розвитку. Самі широкі верстви населення, через платформу комунікацій, формуватимуть з усього різноманіття запропонованих бізнес-структурами варіантів проектів загальну візію сталого просторового розвитку території, з урахуванням екологічних і соціальних пріоритетів, для наступного її втілення в реалізації проектів розвитку господарського простору (рис. 2).

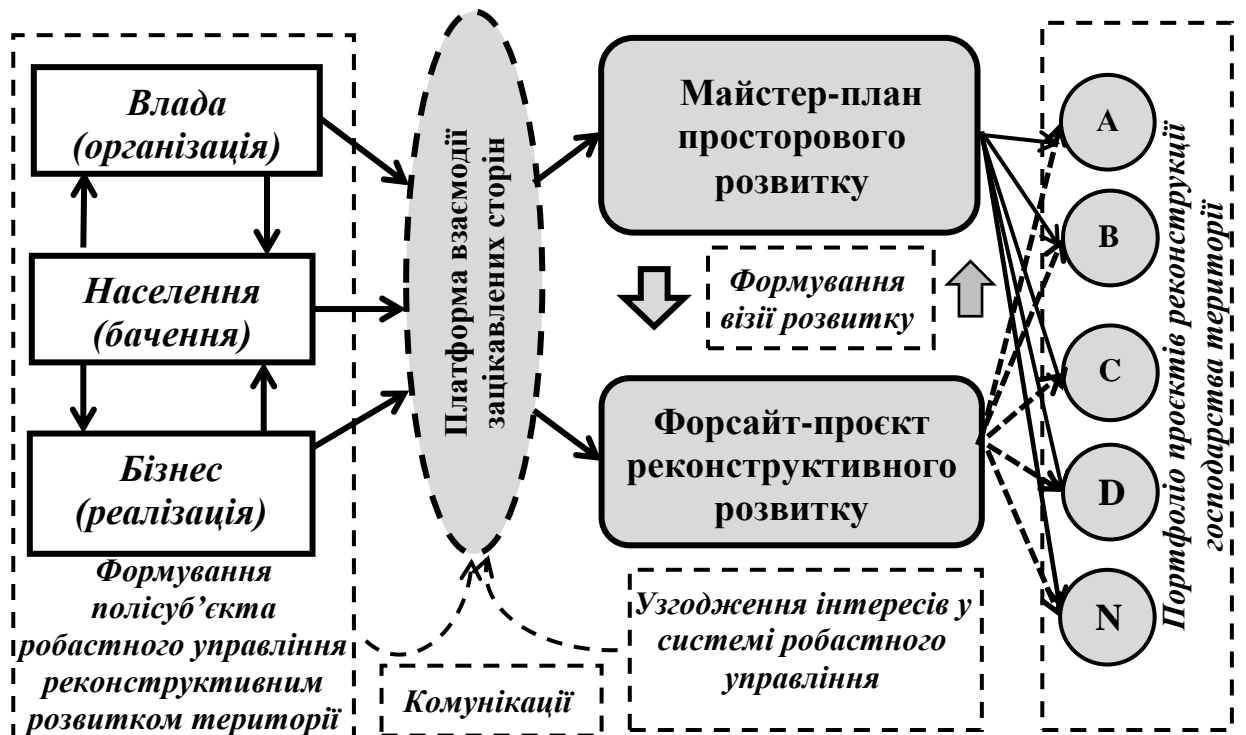

Рис. 2. Інтегрована модель полісуб'єктного робастного управління реконструктивним розвитком території
Джерело: розроблено авторами.

У цілому, запропонована нами парадигма полісуб'єктного робастного управління реконструктивним просторовим розвитком несе в собі наступні ознаки: по-перше, організаційні можливості для залучення та інтеграції потужних внутрішніх і зовнішніх ресурсів до господарського обігу – для формування загально-ресурсного потенціалу сталого розвитку; по-друге, управлінський потенціал – для прийняття відповідних якісних, таких, що враховують інтереси ключових стейкхолдерів, управлінських рішень, по-третє, виробничу складову, яка здатна, з високим рівнем господарської та фінансової віддачі, реалізовувати завдання з досягнення цілей сталого розвитку; по-четверте, гнучку й адаптивну систему регуляторів робастного типу, здатну швидко відпрацьовувати загрози та ризики господарювання.

Виходячи зі сказаного, логічними є висновки про платформний, полісуб'єктний характер управління реконструктивним розвитком, широке застосування принципів робастного управління, включаючи формування системи управлінських регуляторів резиліентності за допомогою організації управлінського полісуб'єкта, створення запасу міцності господарської системи, зокрема – за рахунок фінансових накопичень, а також застосування методології форсайту для прогнозованого управління змінами в умовах турбулентності. Також очевидним є те, що у сучасних, а тим більше – перспективних умовах господарської діяльності рівень складності управлінської діяльності все більше виключатиме жорсткі директивні управлінські методи, і така діяльність має переорієнтуватися на саморегулятивні механізми управління розвитком просторових систем.

Список використаних джерел:

1. Реконструктивний економічний розвиток: основні напрями, ефективність і соціальна справедливість : монограф. зб. / за ред. В. М. Гейця, А. А. Гриценка. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2016. 240 с.
2. Формування просторової системи управління природно-ресурсними активами / за заг. ред. М. А. Хвесика. Київ : ДУ ІЕПСР НАН України, 2020. 464 с.
3. Клиновий Д. В. Сталі фінанси: теорія, методологія, практика / за ред. І. К. Бистрякова. Київ : ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2022. 440 с.